

HUREN OF KOPEN?

Violen worden in meerdere maten gebouwd. Ze groeien mee vanaf de startleeftijd (ongeveer 5 jaar). Vanaf ongeveer 12 jaar speel je op de volwassen maat. Voor jonge kinderen kan het verstandig zijn om de viool te huren. Deze kan als dat nodig is worden gewisseld voor een groter instrument. Sommige vioolbouwers hebben een huurkoop- of doorgroeisysteem. De ingeleverde kleine viool is dan aanbeting op de grotere.

Kant en klare viool-stok-kist combinaties die vanaf ongeveer €100 in de muzikwinkels worden aangeboden zijn ongeschikt om serieus op te leren spelen, zie de uitleg hieronder. Materiaal, afstelling, speelbaarheid en klank zijn vaak zo beroerd dat de teleurstelling al na de eerste streken begint. Kopen via Marktplaats of een veiling kan een gelukstreffer opleveren, maar het blijft riskant. Dringend advies: koop niet meteen zelf een instrument, maar overleg bij huur- of koopwensen met je docent om de mogelijkheden en het budget zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen.

WAAR EEN VIOOL AAN MOET VOLDOEN

De goede maat viool kan alleen de viooldocent vaststellen. Die kijkt welke maat het beste bij je lichaamsbouw en leeftijd past. Om een viool goed te kunnen bespelen moet deze ook aan een aantal voorwaarden voldoen. Het fijne afstellen is handwerk en kan alleen door de vioolbouwer worden gedaan. Ook seriematig geproduceerde violen worden uiteindelijk individueel afgesteld. Enkele aandachtspunten:

- schroevenkast - is er voldoende ruimte voor de snaren? Gaat de snaar alleen naar de eigen knop? Als de snaar nog over een andere stenschroef loopt, komt er extra slijtage en is het zwaar stemmen.
- stenschroeven: het gaatje is niet te groot of te klein en zit op de goede plek. De schroef steekt helemaal door de buitenste wang, maar niet meer dan 4 mm. Ze draaien soepel zonder los te glijden.
- de welving van kielhoutje, kam (en toets) worden op elkaar afgestemd. De kam sluit exact aan op het bovenblad en staat met de achterkant haaks op het bovenblad.
- Bij betere violen is de toets ook in de lengterichting licht gewelfd voor het beter spelen in de hoogste posities.
- de stapel past en is met beleid geplaatst.
- staartstuk met of zonder fijnstemmers. Losse fijnstemmers rammelen snel; de snaargleuven zitten op de goede plaats en zijn breed/smal genoeg.
- kan de kinhouder worden vastgezet zonder de viool te beschadigen?
- is de kinhouder gemaakt van hout of kunststof?
- de lus waaraan het staartstuk is bevestigd is niet te lang (max. nog 3 mm op het bovenblad)
- kwaliteit van de snaren is van groot belang. Slechte snaren zijn niet stemvast, 'jengelen', piepen, slijten snel, voelen niet lekker

De houtkwaliteit is natuurlijk van groot belang voor de klank; de stenschroeven en toets worden soms van beukenhout gemaakt en zwartgelakt, ipv. van ebben, en slijten zo veel sneller. Kinhouders van slecht of gelakt hout veroorzaken soms huidirritatie.

De goedkoopste violen worden geperst, na enige tijd verliezen ze hun spanning en zijn (dan) waardeloos. Op harde lak glijdt de kam; de inleg wordt vaak geschilderd, dat heeft geen grote nadelen.

VIOOL

Violen gaan lang mee. Honderd jaar en ouder is geen uitzondering en de keuze is reuze! Soms mag je een viool een paar dagen op zicht meenemen. Kies hoe dan ook nooit overhaast. Je bent namelijk niet verplicht om te kopen bij de eerste vioolbouwer die je treft. Een goede viool is waardevast.

Fysieke kenmerken, conditie en prijs:

- Houtkwaliteit | regelmatige nerf, nerfbreedte, langzaam- en voldoende gedroogd
- Lak | diepte van de lak waarin kleur- en lichtschakeringen zichtbaar zijn
- Leeftijd | is er veel of weinig slijtage/schade te zien; hoe zijn de reparaties uitgevoerd?
- Afwerking | staartstuk en kinhouder van kunststof of van hout; welke snaren?
- Markt | oudere violen zijn soms aan mode onderhevig. NB de prijs hangt meestal niet samen met de leeftijd

Uiterlijk, klank en bespeelbaarheid:

- Hout | meestal geldt: hoe mooier het hout, des te beter de klank
- Lak | harde, 'mooi' glimmende lak geeft vaak een scherpe klank: zijdeglanzende lak klinkt vaak warmer. De lakkleur heeft geen invloed op de klank en varieert van donker, licht, rooiig tot oranje, met / zonder pigment
- Model
 - o hooggewelfd: klank meestal wat zachter / ronder
 - o laaggewelfd: klank meestal wat sterker / helderder, draagt verder
 - o breed / smal: verhouding tussen bovenste en onderste deel van de klankkast (smalle schouders zijn bij kleine handen handig in hoge posities) en de ergonomie van de hals en de mensuur
 - o gezichtsbepalend: de vorm van de f -gaten

Klank laat zich omschrijven als:

- Scherp, dof, plat, kaal, hol, neuzig, metalig, plastic, karton.
- Helder, vol, rond, donker, sterk, zacht, warm, eentonig of rijk, flexibel of stug, spreekt makkelijk of moeilijk aan.
- De strijkstok en snaren kunnen ook invloed hebben op de klank.

Een viool uitzoeken

Vraag je steeds af:

- wat voor soort viool lijkt me mooi?
- wat ga ik er het meest mee spelen - orkest, kamermuziek of solo?
- doet deze viool mij wat?
- kan deze viool mij iedere dag opnieuw inspireren

Voor wat betreft de klank:

- welke klankomschrijving beleef je bij de viool?
- is er een egale klank over de snaren en door de posities?
- is de klank bij het oor anders dan op afstand?
- ontwikkelt de klank zich en heeft die draagvermogen?

Neem altijd mee:

- een eigen schoudersteun, kussen of spons
- een stuk dat je goed kent met snelle en langzame gedeelten op alle snaren
- een moeder, vader, vriend of vriendin. Mogelijk kan die ook vioolspelen

Neem hoe dan ook rustig de tijd om alle violen uit te proberen, desnoods met meerdere stokken. Wat je echt niet mooi vindt: meteen wegleggen. En wees eigenwijs in je keuze! Iedereen kan je adviseren en helpen, maar het gaat om jij en je instrument die samen een tijdje op pad gaan.

STRIJKSTOK

De strijkstok kan de klank van de viool maken, maar ook breken. Een goede, passende strijkstok vinden kan nog moeilijker zijn dan het kiezen van een viool. Vraag een stok van €300 of meer altijd enige dagen op zicht en probeer hem onder verschillende omstandigheden uit. Soms mag je twee stokken meenemen.

De richtprijs voor een passende strijkstok is ongeveer 1/3 van de prijs van de viool. Bezuinig echter nooit op de strijkstok! Voor speelgemak, voldoening en vooruitgang heb je meer aan een betere strijkstok dan aan een betere viool. De prijs hangt af van de kwaliteit van het hout, de bouwtechnische kwaliteit en de afwerking. Zaken waar je op kunt letten:

Uiterlijk

- stang rond of achtkantig of alleen achtkantig bij de slof
- dikker en veerkrachtiger, meestal iets zwaarder
- dunner en stugger, meestal iets lichter
- afwerking met zilver, goud, of namaak, balein, leer, slof van mammoet
- parelmoer slofschuif, Parijs oog
- brandmerk van de bouwer

Speelbaarheid

- balans; waar voelt de stok in evenwicht - meer richting punt of meer richting slof?
- is de stok makkelijk of moeilijk bespeelbaar bij de punt / bij de slof?
- stabiel of wiebelig om de as van de stok - zwabbert de stok?
- gaat de stok mooi rechtdoor?
- trilt de stok bij snellere lange streken?
- hoe is de wegligging; heb je grip op de snaar?
- kun je snel van streeksoort wisselen?
- zijn snaarwisselingen soepel te maken?
- is veel verschil in articulatie mogelijk?
- is snel- en veel verschil in dynamiek mogelijk?

Klank

- scherp en direct of wolliger
- eentonig en vlak of rijkgeschakeerd
- snelle of tragere articulatie: zowel rechts als bij snelle gebonden noten links
- strijkbijgeluiden, die ook aan de viool kunnen liggen

SNAREN

Na ongeveer een jaar kunnen de snaren gaan jengelen, dan is het tijd om te wisselen. En überhaupt is het verstandig om altijd een setje reservesnaren in de kist te hebben. De meest gangbare merken zijn: Thomastik Dominant, Pirastro Piranito of Pirastro Tonica. Ook allemaal voor kleine violen verkrijgbaar. Voor de E snaar blijft Pirastro Gold favoriet. Hars wordt meestal met de viool meegeleverd. Als het niet breekt gaat het lang mee. Het merk hangt af van je eigen voorkeur; met Bernadel of Pirastro zit je altijd goed.

Overige hulpmiddelen

Sommige vioolbouwers leveren standaard een schoudersteun mee; meestal de Wolf Forte Secondo. Een schoudersteun is – net als een sourdine en een stemvork – niet meteen nodig. We zoeken in het begin naar een prettige, gezonde houding. Die vind je soms ook met een kussentje/ zeemsponsje onder de viool. Er zijn diverse schoudersteunen en kussentjes, net als dat er meerdere oplossingen zijn. Gaandeweg kijken we wat het beste bij jou past.

BLADMUZIEK

Bladmuziek wordt naar behoefte aangeschaft. In het begin werk je met een methode, meestal een keuze uit Bruce-Weber, Doflein, Sandor of Sassmanshaus. Later komen daar etüdeboeken en voordrachtstukken bij. Losse blaadjes kun je bewaren in een A4 ringband.